

Andruskó Imre, 1
Ifj. Batta György, 1

11

Komárom, 2020. február 27.

Csorné podané

Mestský úrad Komárno	
Dátum: 27. 02. 2020	Príloha: 7
Číslo zápisnice: 7875	Číslo spisu:
Prílohy: 3	Výberový:

Keszegh Béla
Komárom város polgármestere

Tisztelt Polgármester Úr!

Alulírottak Andruskó Imre és Batta György, Komárom város statútuma 39. §-a alapján Díszpolgári címre javasoljuk dr. Erdélyi Géza, nyugalmazott református püspök urat. A méltatás a mellékletben.

Tisztelettel

Andruskó Imre

Batta György

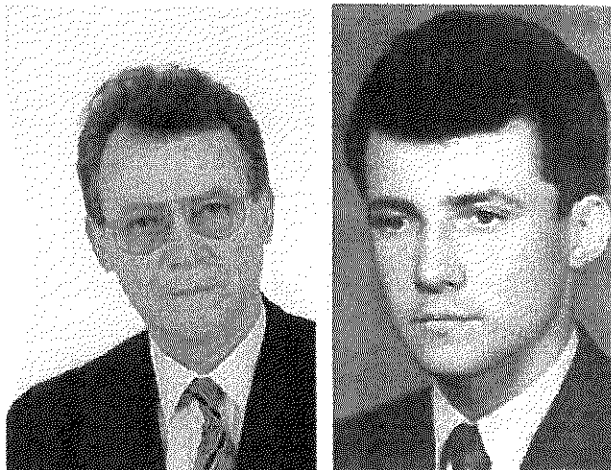
Különleges tanári kar és tanulóifjúság volt...

ThDr. Erdélyi Géza református püspök is a Komáromi Magyar Gimnáziumban végezte középiskolai tanulmányait: tizennégy évesen került az előző tanévben megnyílt iskola diákjai közé. Számára nagy megkönnyebbülés volt ez a lehetőség, mert addig néhány elemi iskolai osztály kivételével szlovák nyelven volt kénytelen tanulmányait végezni. 1954-ben tett érettségi vizsgát a Komáromi Magyar Gimnáziumban.

Abarán, egy Laborc menti magyar községben, négygyermekes lelkészcsaládban született, 1937. április 2-án. A kényszerhelyzet szülte szlovák nyelvű iskoláztatást is előnyére tudta változtatni a fiatal diák: annyira elsajátította a szlovák nyelvet, hogy ennek birtokában nem okozott neki gondot az sem, hogy Prágában cseh nyelven folytasson teológiai tanulmányokat. Szlovákiában ugyanis – a szélsőséges politikai szempontok alkalmazása miatt – nem lett volna könnyű lelkész gyermekeként még bejutnia sem felsőoktatási intézménybe. Az 1958-ban végzett fiatal lelkészt – a kétéves kötelező katonai kiképzés után – nem kényeztették el az itthoni egyházi lehetőségek és szükséghelyzetek, néha egyidejűleg öt gyülekezetet is gondozott. Mivel feleségét elbocsátották állásából, a megerőltető lelkészi szolgálat mellett kénytelen volt könyvtárosi mellékállást vállalni a betléri, illetve a krasznahorkai Andrássy-könyvtárban; sőt közben művészettörténeti diplomát is szerzett a prágai Károly Egyetemen. 1992–96 között előadott a prágai teológián, s a közben létrejött komáromi Kálvin János Teológiai Akadémián ő lett a gyakorlati teológiai tanszék vezetője.

1996 májusában a Szlovákiai Református Keresztény Egyház püspökévé választották. Az ezzel a tisztséggel járó szép, de megerőltető kétnyelvű tevékenység ellátása mellett – önképzés céljából – külföldi tanulmányutakon is részt vesz, sőt az egyházi diplomácia területén is méltán számolnak vele: 1996-ban a Magyar Reformátusok Világszövetségének alelnökévé választják, s ugyanabban az évben a Magyarok Világszövetségének elnökségi tagja lesz. Elnöke lett a Magyar Református Egyházak Tanácskozó Zsinatának. Hogy sokrétű munkáját becsülettel végzi, azt számos kitüntetés és elismerés bizonyítja.

Néhány szót még emberi tartásáról: a szocialista rendszer rendőri szervei bármilyen nyomást gyakoroltak rá (lehetetlenné tették a gömöri egyházi és világi építészeti emlékekről írott művének kandidátusi munkaként való megvédését), megtörni nem tudták: eredménytelenül próbálták ügynökeik sorába szervezni. Püspöki kötelezettségei között jelentős helyet foglal el a felvidéki református egyházak elkobzott vagyonának visszaszerzése: meg nem alkuvó harcot folytat ezért a hatóságokkal, amelyek igazságtalan különbségeket tesznek az egyházak között a javak visszaadásában.

**„TANÁRAINK GONDOLKODNI, AZ
IGAZSÁG MELLETT KIÁLLNI
TANÍTOTTAK, NEVELTEK”**

Püspök úr, hogyan emlékezik vissza komáromi iskolai éveire?

Tizennégy évesen, 1951-ben kerültem szüleim jóvoltából a Komáromi Magyar Tannyelvű Gimnáziumba. Sok százan verődünk össze az országból olyanok, akik anyanyelvünkön akartunk továbbtanulni, hogy érettségi vizsgát tegyünk. Különleges volt a tanári kar, és különleges a tanulóifjúság. Régi, nagy tanáregyenységek és fiatal, ígéretes pedagógusok alkották a tantestületet; a diákok között pedig nemcsak háború érlelte 14–18 éves kamaszok, hanem 25–30 esztendő, háborút és fogságot járt, érett, edzett fiatal emberek is voltak. Életünkbe és munkánkba keményen beleszólt a hivatalos ideológia, sokan keservesen cipeltük a terhet, néhányan viszont lubickoltak benne, és profitáltak belőle. Ez azonban sem végleg, sem végletesen nem tudta megosztani a diákságot.

Gyakran visszatérő kérdés: mit kaptunk, mit kaptam az iskolánktól? Én egyértelműen válaszolhatok: a próbák és az osztályharcos diszkriminációk ellenére sok mindent. A nagy tanáregyenységek, Koval Béla, Turczel Lajos, Petőcz Kálmán, Sarlós József személyiségének kincseiből és magánkönyvtárából építkezhettem. Fiatal tanáraink, Czókoly Béla, Horváth József, Frankovics Magda, Török János lendülete és lelkiismeretes munkája is nagy szellemi hasznot jelentett.

Nem tehetem, hogy ne szóljak évfolyamunkról, nagy létszámú A és B osztályunkról. Kiderült, hogy gondolkodásomra jól hatott a tény, hogy az egész országból sereglettünk össze, mert ez megóvott a beszűkült gondolkodásmódtól, serkentve a szülőföld egészében való látást és gondolkodást. Páratlanul sok kiemelkedő tehetséggel megáldott osztálytársam volt. ►►►

►►► Különleges tanári kar...

Mindnyájukra megbecsüléssel és szeretettel gondolok vissza, mert életem egyik szép korszakának részét képezi az a hajdan volt színes, életerős baráti társaság. Hadd említsek meg legalább néhány meghatározó szerephez jutott diáktársat: Bastrnák Ferenc, Czingel Gyula, Csizmár Miklós, Dohnalik Ferenc, Jabrik Gyula, Kemény Attila, Koncsol László, Mag Ottó, Nagy János, Zs. Nagy Lajos, Soós Zsófi, Tóth Mancsi (Méryné), Tőzsér Árpád... Ha jól meggondolom, mind a nyolcvan évfolyamtársamat meg kellene neveznem.

Minden diák szívesen bekapcsolódott a gimnázium óráin, illetve iskolán kívüli munkájába is; ki mivel tudta, azzal gazdagította ezt a tevékenységet. Én sokat sportoltam; számos sportrendezvényen vettem részt. A néptáncot is kedveltem; s mivel az iskolában már működött a néptáncsoport – Tomaschek Mária és Takács András vezetésével –, annak is aktív tagja lettem.

Elmondhatom, hogy amikor ballagtunk, nem véletlenül könnyezett velünk a tanári kar, és az sem volt véletlen, hogy a Jókai-szobor felé haladva Komárom sok száz lakója köszöntött bennünket virágcsokorral. Úgy érzem, kiváló diákoktól, sportolóktól, néptáncosoktól búcsúztak. Végül hadd mondok el, hogy a tananyagot és a jellemformáló igyekezeten kívül még egy rendkívüli útravalót kaptunk: tanáraink gondolkodni, az igazság mellett kiállni tanítottak és neveltek, s ez későbbi életpályánkon gazdagon kamatozott.

Tudjuk, hogy támogatja az egyházi iskolák szerve-

zését és működését. Milyen eredményeket ért el az egyház ezen a téren?

Jelenleg öt alapiskolánk, három középiskolánk és egy óvodánk van. (A hitoktató- és a lelkészképzést átvette a Selye János Egyetem.) Az egyház az iskolanyitásokkal nem akarja megszüntetni az állami oktatási intézményeket. Tagadhatatlan, hogy bizonyos egészséges konkurencia jön létre a kétfajta intézmény között, de a jövő eldönti majd, melyik nyújt többet, illetve mást, tehát a szülőknek alkalma lesz választania a kettő között. Az egyházi iskolákban természetesen nagyobb gondot fordítanak a lelki értékekre. Sajnos, az iskolaszervezés is gondokkal jár, mert a volt egyházi iskolaépületek még az állam tulajdonában vannak az államosítás miatt.

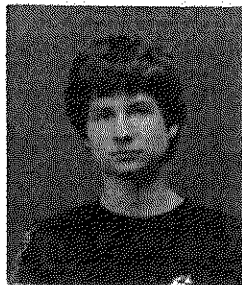
De nemcsak az iskolaépületeket, hanem más ingatlanát sem kapta még vissza a református egyház. Ön nagy erőt és energiát fektet ezek visszaszerzésébe. Hol tartanak most?

Az elvett vagyonnak kb. 70-75 %-a visszakérült már, de még hiányzik 1224 hektár szántóföld, 104 hektár erdő, több lelkészlak, iskolaépület és tanítólakás. A 9 konfiskált templomból 8-at kaptunk már vissza. Mi folytatjuk a visszaszerzési harcot, s reméljük, vissza is kapjuk, ami egyáltalán visszaszerezhető még. Hiszen egyházunk háborús bűnökkel való megvádolása semmivel sem indokolható, még kevésbé magyarázható a rehabilitáció mai megtagadása.

Sok erőt és sikert kívánunk a további küzdelmekhez!
Jakabné Lelkes Ilona

A mai diákok sikereiből

(Az iskola idei évkönyve alapján)

Selye János-díj

A Selye János-díj megalapításakor az a cél vezérelte az iskola igazgatóságát, hogy az iskolát képviselő diákok közül kiemelje azt, aki a legkiemelkedőbb eredményt érte el.

A 2005/2006-os tanévben **Koncz József VII.** A osztályos tanulót tüntette ki az igazgató úr a díjjal. József a Fizikai Olimpia B kategóriájának kerületi első helyezettje, abszolút győztese, míg az egyvel magasabb, A kategóriában országos 6. helyen végzett. Ezzel kivívta azt a jogot is, hogy ringbe szálljon a szlovákiai válogatón. Ezt az akadályt is sikeresen vette, és személyében idén is lesz magyar diák a szlovák válogatottban. A Nemzetközi Fizikai Diákolimpiára Szingapúrban kerül sor. Sok sikert kívánunk neki!

Pro Patria-díj

Kovács Ildikó 3.B osztályos tanuló neve már harmadik éve szerepel szinte minden olyan versenyen, rendezvényen, amely versmondással, költésszettel, színpadi előadással függ össze. Versszeretete, a művészet iránti alázata igazán példamutató.

A 2005/2006-os tanév bővelkedett sikerekben. A Tompa Mihály Szavalóverseny regionális, járási és kerületi fordulójában az első helyen végzett, a Rimaszombatban megrendezett országos fordulóban pedig a második helyet szerezte meg. Győr-Moson-Sopron megye József Attila nevével fémjelzett szavalóversenyének a győztese, s ugyanilyen eredménnyel dicsekedhet a Dél-Komáromban megrendezett Jókai-émlékverseny vers kategóriájának résztvevőjeként is. Az Anyám fekete rózsája országos versmondó verseny díjazottja.

Ildikó már harmadik éve tagja a Gimisz Diákszínpadnak, s idén a Jókai Napokon debütál a Selye Egyetem Színpadával. Eredményei alapján **Pro Patria-díjjal** jutalmazták.

►►► Lelki kincsek

Naponta tizenhat-huszonnégy oldalnyi ilyen megspékelt szöveget „emeltünk be” füzetünkbe, ez valóban komoly teljesítmény volt, amiért szüleinktől sok dicséretet kaptunk. Állandó biztatásuk, segítségük eredményeként a második évben viszont már a legjobbak közé tartoztunk. Csupán az orosz nyelvet tanító ukrán származású pedagógus jóindulatát nem tudtam semmivel elnyerni. Bevezetőként százszor lefratta velem a reggeli imát. Mivel képtelen voltam idegen nyelven vele imádkozni, egyszerűen pogánynak tartott. Amikor pedig magyar nyelven kezdtem imádkozni, bizonyítandó, hogy nem vagyok pogány, arcul csapott, s nagy peccséggyűrűjével csaknem kiütötte a bal szememet.

Négyéves kálváriáknak szüleim helyes döntése vetett véget, amikor is a Komáromban megnyílt első magyar tanítási nyelvű gimnáziumba beíratlak. Ennek következményeként hamarosan búcsút kellett vennem szülőfalumtól, a határát mosó Laborctól és Latorcától, a nagyerdőtől és a szőlődomboktól, gulyáktól, ménesektől, a várerdtől, a parádés, finom homokú malomkertű strandtól, játszótársaimtól, legkeservesebben az otthonától, a kilenc tagú családtól, gyermekkorom Édenétől. Elindultam, s meg sem álltam Révkomáromig.

Komárom sok meglepetést tartogatott a számomra, mert Nagyenyedet, Sárospatakot, Debrecent szüleim és nagyszüleim elbeszéléseiből, részben képekről, némileg már ismertem, de egyik nagy múltú iskolában sem jártam. Az első ilyen nem református, de kétségtelenül neves, jó hírű, hajdan egyházi bencés gimnázium, ahová beléptem, sőt diákja lehettem, a komáromi volt, amely több mint háromszáz éves múlttal tekintett vissza. Itt részben komoly, tapasztalt tanárok, részben tehetséges, ígéretes fiatal pályakezdők tanítottak, de volt egy-két oda nem való is, akik az éppen kibontakozó ateista ideológia bojtárjainak számítottak. Szeretném előrebocsátani, hogy maga az épület is tiszteletet ébresztett bennem, mintha a múltunk lélegzett volna benne... A tanári kar nagy része pedig messzelátó, nagy tudású, személyiségformáló karakter volt. Például Koval Béla, Sárlos József, Kovácsné Frankovics Magda, Czókoly Béla, Turczel Lajos, Horváth József, Harnos Károly, Závadzky Antal és mások. A maradék Magyarország számos híres iskolájából összesereglett sok száz diák, fiatal, inkább még gyerekek, és idősebb, frontot is megjárt, hadifogság miatt késésben levő tanulni vágyó ifjú s meglett férfi hamar fölfedezte a páratlan lehetőséget: tovább gazdagítani, fejleszteni az iskola hagyományait, egymásba ötvözni Patak, Beregszász, Sátoraljaújhely, Debrecen, Kassa, Rimaszombat, Csurgó, Pozsony stb. szellemét, hozzáadva a sok tehetséges ifjú bontakozó lelki-szellemi kincseit, a Felvidék lelkeségét. Az írókat és irodalmárokat termő, többnyire református, erős hitű bodroglózi és ungi ifjak látásmódját, a gömbörik, barsiak művészi hajlamát, a palócok kemény hűségét, a csallóköziek vitalitását, a tömegmagyarság megtestesítő erejét. Mindenki hozott valamit magával. Komárom egy rövid időre a hazai magyarság iskolája lett. Mára talán csak annyi változott, hogy sorra alapított középiskoláink között megmaradt a legjobbnak. Majd új és még újabb tanárok jöttek, és jöttek új tehetséges ifjak, hogy az alma mater jó hírét öregbítsék. Él bennünk a reménység, hogy a jövőben ismét lesznek nagy létszámú, kiváló egyházi és nem egyházi iskoláink annak ellenére,

hogy öncsonkító, elbátortalanodott néptünk jelenleg – hiszszük, csak átmeneti időre – gyermekiszonyban szenved. A gyermekáldás örömteli fogadására már iskoláskorban nevelni kell, külön gondot kell fordítani. Mementóként írom: azé a szülőföld, a haza, az iskola, a templom, aki benépesíti, és értelmes, erős jellemű, tiszta erkölcsű utódokat nevel, akik között az interneten és a tévécsatornákon kívül sokan a mennyei adást is figyelik, hallgatják és követik.

***

Erdélyi Géza 1937-ben született lelkészcsaládban, Abarán. S bár szülőfaluja magyar elemi iskolájában kezdett tanulni, a háború után, amikor a magyar iskolákat bezárták, a szomszéd község (Málca) szlovák alapiskolájába kényszerült. 1951-ben azonban már a komáromi magyar tannyelvű gimnáziumban folytatja tanulmányait, itt érettségizett 1954-ben.

ThDr. Erdélyi Géza

1958-ban Prágában a Károly Egyetem teológiai karán lelkészi oklevelet, majd levelező hallgatóként a prágai műszaki egyetem (ČVUT) Építészeti és Művészettörténeti Karán művészettörténeti diplomát szerzett. Lelkeszi szolgálata mellett – mivel ő volt a járás egyetlen alkalmas embere, nyelvtudása (héber, görög, latin, német, angol, francia, a szláv nyelvek és természetesen a magyar), általános műveltsége és erkölcsi megbízhatósága révén – állami felkérésre a betleri, illetve a krasznahorkai történelmi Andrassy-könyvtár állományának felmérését, regesztázását és katalógizálását bízták rá. Gömör vármegye klasszicista építészetről írt igényes munkát, s bár teljesítményét (két vaskos kötet) a szakemberek és a prágai egyetem illetékes tanárai kandidátusi fokozatra méltónak találták, a rozsnyói járási pártbizottság tőle – mert feltételüknek nem tett eleget: nem lépett ki a lelkészi szolgálatból – az engedélyt megtagadta. Erdélyi Géza e kiváló tudományos munkáját – sok megpróbáltatás, utánjárás, sőt üldöztetés után – végül a prágai teológiai kar fogadta el disszertációul, s adományozta számára a doktori címet. A rendszerváltozás után 1996-ban a Szlovákiai Református Keresztyén Egyház Zsinata több mint kétharmados többséggel püspökké választotta, s két választási ciklusban 2009-ig töltötte be gyümölcsözően e tisztséget. Lelkeszi teendői mellett előadásokat vállalt a prágai teológián, és tanít a Selye János Egyetem Református Teológiai Karán.

J.L.I.

Hűség

Ha meggondolom, hogy szülőföldünk különböző tájairól, különböző iskoláiból hozott össze bennünket anyanyelvünk szeretete, a nemzetünkhöz kapcsolódó hűség, és hogy mindenki hozott magával valami újat, a különböző tájegységek szokás- és gondolkodásbeli külön bözségét, sajátosságait, lelki, nyelvi jellegzetességeit, amelyekkel akarva-akaratlanul egymást nagy mértékben gazdagítottuk, egyben nyitottságra serkentettük, akkor joggal mondhatom, hogy gimnáziumunk valóságos tudományos műhely volt. Én legalábbis így éltem meg. Magas egyházi tisztségem gyakorlása folyamán ennek nagy hasznát vettem. Nem váltam ugyan kész szociológussá, sem antropológussá, de számos, javamat szolgáló impulzust kaptam, és ami a legfontosabb, egyre inkább megtanultam önállóan gondolkodni. Tovább erősíti bennem ezt az érzést az a tény, hogy a táncsoporttal a fél országot bejárva közvetlenül ismerkedhettem meg addig nem látott tájakkal és emberekkel. Ez nagyon sokat segített nekem, bizonyos vagyok abban, hogy nemcsak nekem. Igazi nyereség volt számomra tizenévesen eljutni arra a felismerésre, hogy ugyanazon nemzethez tartozva, ugyanazt a nyelvet beszélve, közös múltból merítve, közös jövőben gondolkodva másképpen látja a világot Ung szülöttje, mint Gömöré, és noha Bars vagy a Csallóköz szülöttje is számos dolgot másként tart számon, mégis összetartozunk. Az effajta sokféleség az egységben valóban hasznos. Nem vezet megosztottsághoz, még kevésbé széthulláshoz, hanem inkább gazdagít. A miértekre megfelelő választ kellett adni, de ez hosszabb folyamat volt. Korábban úgy jellemeztem felvidéki népünket, hogy a keleti nagy tájegységre Szatmárnémetitől Rozsnyóig a legnagyobb mértékben Sárospatak és a fejedelemség hatott a maga puritán tisztaságával és nyíltságával. Ott élő nemzetrészünk a szívével gondolkodik és az eszével is érez. A gömörieknél, a jó palócoknál fordított a helyzet, mindenben a spekulatív mérlegelés jellemző rájuk. Ezen a téren leginkább a székelyekhez hasonlítanak. Bizonyára nem véletlenül, de az arányszámokat figyelembe véve megállapítható, hogy innen származott a legtöbb művészünk, tudósunk, fizika és számítan tanárunk. A negyven hűséges gályarab prédikátor mintegy fele is itt működött. Ez a hűségnek mindenkor oly szükséges erényről tanúskodik. Félévszázadnál hosszabb időt szolgáltam lekipásztorként Gömör megyei egyházközségekben, és a halotti igazolások szerint a tíz ujjamon is meg tudnám számolni, hányan nem vallották magukat magyarnak. Azok is csupán félelemből vagy a hivatalok visszatartó magatartása miatt nem írták át, nem javították ki a korábban rájuk kényszerített hamis adatot. Bars megye magyarjai mentalitás tekintetében a gömöriekhez állnak közel. Szilárdak, tűrőképességük figyelemreméltó, de az egymás iránti megbocsátó készségük csekély. Ez pedig mindenkor az

egység veszélyeztetésének lehetőségét rejt magában. A Csallóköz képviseli a tömb-magyarságot. Talán ezért kevésbé érzékeli a kisebbségi lét veszélyeit, pedig figyelnie kellene, mert hajdani nagy létszámú településeit mára már megbontották, legyőngítették, és kevesebb gyermek születik, mint régen. Ma már megkerülhetetlenül szükséges az együtt tartó, egységet munkáló, következetes magatartás. A csallóközi magyarságban érdekes módon megfér egymás mellett az intenzív vallásos élet a közönnyel, sőt a teljes passzivitással, valamint az ébredési, megújulási mozgalmak sikere, azok visszautasításával. Talán a Nyugat közelségének ilyen vonatkozású negatív hatása, valamint az elmúlt századok ellentmondásos tapasztalatai teszik, hogy már a 20. század folyamán, amennyiben vélt vagy valós érdekeik úgy kívánták, alaposabb mérlegelés nélkül készek voltak nézeteik többszöri változtatására, nem törődve annak a teljes nemzetrészre kiható negatív következményeivel. Ez tovább élő gond, bár általánosítani semmiképpen sem volna helyes.

A szokatlanul nagy létszámú, tisztán fiúkból álló osztályunk meglepően gyorsan összekovácsolódott, és fontos dolgokban, mint a tanulmányi eredmény, az egymásért történő kiállás, egymás segítségének fontossága közös álláspontra jutott. Ennek meg is lett a kívánt eredménye, az első félévben kitüntetéses tanulmányi átlagot értünk el. Ez országos viszonylatban is előkelő helyet jelentett nemcsak a B osztály, hanem egész gimnáziumunk számára. Több mint fél évszázad után felemelő érzés arra gondolni, hogy Alma Materünk országos szinten ma is tartja kiváló pozícióját tanítási nyelvre való tekintet nélkül, tehát a szlovák iskolákat is beleértve.

Erdélyi Géza

Hatvan év után, nyolcvan felé

Egy szilárd, szabályozott világban a gyermek élete úgy pereg, hogy kapja a táskáját, átszalad az iskolába, tanul, játszik egy sort, és trappol haza, várja az édesanyja főztje. A gimnázium sincs nagyon messze, néhány vasúti vagy buszmegálló oda meg vissza, és kész.

A háború után sokunknak igen kalandos diákpálya jutott ki. Az iskolát arra akartuk használni, amire kitáldták: tanulni vágytunk, márpedig azt, ahogy kényeszerű szinszlovák nyelvű közjátékunkban két évig magam is megtapasztaltam, érdemben csak anyanyelvünkön lehetséges. Magyarul évekig csak anyaországunkban művelődhettünk, s több százan szökdöstünk át a határon Magyarország iskoláiba. Hetven-nyolcvan Sárospatakra.

Patak (1947–1950) gyermekkoromat zárta le, és kitzte életpályám főirányát. Patakon három évig tanultam, olvastam, zongoráztam, orgonáztam és furulyáztam. Úgy terveztem, muzsikuss leszek, megírom a